

Скловський Ігор Зіновійович (Кропивницький) – доктор філософських наук, доцент, професор кафедри суспільних наук та документознавства Кіровоградського національно-технічного університету;

Аксьонова Віра Ігорівна (Кропивницький) – кандидат філософських наук, доцент кафедри соціально-гуманітарних наук Кіровоградської Льотної академії національного авіаційного університету;

Бурматов Ілья Валерійович (Кропивницький) – громадський діяч, здобувач наукового ступеня (м. Кропивницький).

ДУХ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ ДИНАМІКИ ЯК ОСОБЛИВІСТЬ ЦИВІЛІЗОВАНОГО СУСПІЛЬСТВА

Проблема соціокультурної динаміки охоплює становлення політичного духу національної ідеї та загострення національних конфліктів; чим давно привертала до себе увагу українських філософів (В. Аксьонова, Г. Аляєв, Є. Борінштейн, В. Ільїн), але в останні десятиріччя її актуальність зростає ще більше у зв'язку з глобалізаційними процесами (О. Зернецька, Т. Гардашук). Метафізика етносоціальної саморегуляції (С. Жеребкін) поступово стає властивістю цивілізованого типу національного духу, бо патріотизм історичного суб'єкту творчо використовує етносоціальність як сутність освітнього буття, в статусі філософсько-історичних та теоретико-методологічних засад професійно-етичної компетентності тощо (В. Гриців, М. Киселев, В. Крисаченко, та ін.).

З позиції метафізики цивілізованого націєтворення тільки і можливо висвітлити виявлений дух європейських цінностей в історичному синтезі українського православ'я, греко-католицизму та всіх інших релігійних культур у контексті ідеалів «європейської цивілізації». Саме під час суб'єктивно-об'єктивного самовідтворення українського суверенітету висвітлюються «чудесні» європейські архетипи національних ідеалів (Платон, Б. Паскаль, С. Франк, Е. Гуссерль, Т. Шевченко, В. Соловйов, В. Розанов, М. Бердяєв, М. Бахтін).

Дослідження з позицій постнекласичної метафізики заторкує історичну реальність українського соціуму, де етнос є Я, - перший універсальний зв'язок, коли архетипові властивості буття та його національно-субстанційні прояви обумовлюють динаміку духовного переходу етногенезу на новий рівень.

Метафізика в наш час в постнекласично-індуктивній формі вже конкретизує співвідношення між національною ідеєю, як сакральньо-чудесною «реччю-в-собі» та її просторово-екзистенціальним розумінням оптимістично-громадської мрії. Тоді Бог є Вічносущий, бо його Дух - аналог субстрату «чудесного», дає можливість бачити етносоціальні та націєтворчі антиномії та їх сутність у будь-якій волосинці (речі) і кровинці, щоб був «гроб» і «перст»... і є в тій кровинці частинка, яка до життя..., що допомагає лікареві лікувати: це її «дух» і «життєдайність», її піднесення та «вставання» (В. Розанов).

Етнос в трансцензусі ракурсів є спроба в націєгенезі знайти місце для українського розпредметнення духу, номіналіу, що обумовлює еволюцію власної ідеї «Я», - універсально існує як духовна сукупність національних ідеалів - «речі-у-собі».

Дух всіх соціокультурних усвідомлень (у дихотомії «свій-чужий-інший») охоплює їхню домінанту, яку Е.Гуссерль визначив через монадологічне поняття «інтерсуб'єктивність», включивши в цілісну гармонію епістемології, де дух природи, - поступово відображує силу історичного етносу та соціуму. Етнос є не-Я - другий універсальний зв'язок, коли виявляється елітна специфіка духовного поступу, тобто наскільки сильні громадські та соціокультурні підстави націєгенезу, бо націоналізм і стихія масового невігластва, з одного боку, гальмують націонал-

нігілізм, з іншого - і прадавні прояви патріотично-шляхетного осмислення буття тощо. Етнос є Я і не-Я - зв'язок, відображає «бунт мас», - громадське штовхання шляхетних проявів власної національної ідеї, оскільки патріотизм духовної еліти, - це уособлюючий дух актуалізації прадавніх проявів національної ідеї, гуманістики осмислення буття. Етносоціальна опозиція відображає громадське зіткнення шляхетних проявів Я і не Я, універсальних зв'язків як власно суперечливості патріотизму духовної еліти, де уособлюючий дух абстрактного націєтворення, часто-густо діє під впливом екологічного імперативу на межі ХХ-ХХІ сторіччя [1; 2; 6; 7]. Національний дух, що є джерелом європейського ціннісного самовизначення відлуння «чудесного», є пріоритетним «маркером» національної ідеї.

Цивілізований вимір демократичного націєтворення має розмаїття правових норм і форм, «чудесного», що спонукають захисників цивілізованої держави до реалізації оптимістичних прогнозів; соціум примушують за об'єктивно-суб'єктивних обставин відмовлятися від реакційних утопій, абсолютизації етноцентризму чи соціоцентризму; відтворюється українська мрія, зокрема про саморегулятивну територіальну громаду саме на Сході України. «Тут-сенс-буття», де перехрещуються етносоціальні мрії, відбивши сукупну силу трьох цивілізаційних потоків (слов'яно-православний, західно-християнський, юдео-ісламський). Дух єдності соціально-етнічних українських меншин і автохтонів є новою політичною спільнотою, що відтворює поліетнічно-історичну модель оновленої козацько-гетьманської слави, щоб діяти попри імперську величчю. Дух української політичної нації послідовно намагається доводити такі націєтворчі тези:

- героїчні традиції українського етносу мають бути осмислені у футурологічній перспективі ноосферного вияву творчих здібностей історичного народу - Хазяїна своєї домівки та патріотичного відтворення інтелекту "пересічного українця", бо він з діда-прадіда не хоче бути ні плебеєм, ні рабом, а європейськи вільним суб'єктом громадського націєтворення;

- рівень громадянської захищеності особистості залежить від глибини осмислення суспільних і регіональних негараздів, бо дух «нащадків козацької громади» не сприймає суперцентралізації влади, чії заходи іноді обумовлюють негативні дії деяких амбітних осіб і їх можна вчасно приборкати лише засобами спонтанного вічового початку або в діях конституційно-легалізованої цивілізованої опозиції;

- громадянська вага опозиційно-етносоціального життя, зокрема на Сході, залежить від подальшого розуміння правлячою елітою досвіду українського визвольного руху, і, поступової демократизації та децентралізації України, зокрема в реаліях відповідних законодавчих преференцій для цивілізованого буття громадянського суспільства, щоб висвітлити досвід захисту європейських прав і свобод людини і громадянина.

Роздумуючи над метафізичним дискурсом і метафізично-дискурсивним аспектом "професійної культури" [1; 3; 5], вітчизняні прибічники пошуку сенсу філософії простору освіти онтологічно зв'язують цю сторону проблеми сенсу буття з дефініцією "українська цивілізація". Цивілізація європейського типу не мириться із стереотипами дикості і варварства, бо їх збереження в історичній площині пов'язане з порушенням етносоціальної цілісності.

Онтологічний контекст національних сподівань відтворює феноменальну сутність світоглядних філософем, проявів громадського діалогу доби політичного націєгенезу, етноконфесіного вияву «спектра національного буття»; різноманіття сили «територіальної громади», є зменшення впливу важелів соціального насилля.

Головні ознаки управління в українській цивілізації, ще за прогнозом Тараса Шевченка, будуть пов'язані з високим рівнем розвитку науки, техніки і індустрії,

поступовим подоланням дегенерируючих (гібридних) зовнішніх обставин, які довгий час гальмували досягнення національного суверенітету, також розвиток цінностей мистецтва і літератури, підготовку високопрофесійних фахівців для народного господарства. Імперії гальмували залучення талановитих громадян-патріотів, щоб вони не могли збагатити власний народ зразковими, європейськими духовними цінностями (С. Балеї, український психолог, жив в Польщі).

З позиції постнекласичної метафізики метаморфоз цивілізації можна систематизувати: весь альтернативний обсяг змін на зламі другого і третього тисячоліть, що виявляє перевагу «еволюційних законів в Україні», спонукаючи до реалізації «серцевої цілісності всієї добровільної сукупності великих і малих соціально-етнічних спільнот» як історичної моделі відтворення "козацько-гетьманської слави". Тоді відновлюється громадянська онтологія зв'язків Сходу і Заходу: посилюється громадська надія на еволюційне досягнення щасливого майбутнього, оскільки, дух українського Донбасу і Тавриди (Криму) значно підсилює аспекти становлення всеохоплюючих традицій "громадянського суспільства" на європейських засадах «гуманістики демократизму».

Ідеали української ідеї охоплюють розмаїття форм громадської ініціативи, є феноменологічним відтворенням «руху вільнодумства», вияву саморегулюючої долі духовності, зокрема активу («неформалів», «зелених»), що часто-густо діють у контексті становлення свободи особистості і легітимації підстав для творчості «маленького» українця.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Аксьонова В.І. Український дух, як феномен патріотизму в контексті комунікативного суспільства/Віра Аксьонова//Перспективи. Наук. журн. ПНПУ ім. К. Д. Ушинського., гол. ред. Євген Борінштейн. – 2015. - №1. – С. 13-18
2. Аляєв Г. Метафізика політичного буття : особливості політики у релігійній філософії С.Л. Франка / Геннадій Аляєв //Філософська думка. – 1999. - №3. - С.32-50.
3. Гриців В.Б. Формування професійно-етичної компетентності у майбутніх фахівців банківської справи у процесі вивчення гуманітарних дисциплін / В.Б. Гриців// Філософія фінансової цивілізації: людина у світі грошей, - Зб.наук. пр, - Львів: Ун-т банківської справи НБУ, 2014. – С. 434-439.
4. Жеребкін С. Міф про метафізику / Сергій Жеребкін / Філософська думка – 1998.- №1. - С.98-112
5. Зернецька О. У дзеркалі комунікативних процесів/ Ольга Зернецька// Політика і час.-2004.-№2.-С.64-67.
6. Ільїн В.В. Чи може націонал-більшовизм стати українською ідеєю? / В. В. Ільїн//Народний депутат. – 2009.- №12. - С.34-38.
7. Киселев М. М. Методологія екологічного синтезу. Єдність людини та природоохоронних аспектів/М.М.Киселев, В.С. Крисаченко, Т.В. Гардашук, - К.:Наук.думка, 1995.-160с.